

Pasaulio teisuolių ženklas, kuriuo Lietuvoje ženklinami visų žydus gelbėjusių žmonių kapai

sijų vadovė Romena Kazlauskė skaitys specialiai tai dienai parengtą pranešimą.

Telšiai – viena iš devynių vietų regione, kur šiemet bus įprasmingas žydų gelbėtojų atminimas. Prieš keletą metų jiems atminti ant Telšių ješivos pastato fasado buvo įrengtas „Pasaulio teisuolių atminimo ženklas“ (aut. skulptorius, VDA Telšių fakulteto dėstytojas doc. Mindaugas Šimkevičius). Meninis ženklas simboliškai pasakoja apie gelbėtojų drąsą ir moralinį pasirinkimą. Horizontalioje dalyje įkomponuotos dedikacijos „Pasaulio teisuoliams“ bei iš Babilono Talmudo paimta citata „Išgelbėjęs vieną gyvybę, išgelbėja visą pasaulį“. Vertikalioje kompozicijoje matomas iš bronzos nulietas XX a. palto fragmentas su išplėsta Dovydo žvaigžde širdies vietoje, o aukščiau – iš stiklo ir akmens mozaikos sukurta Dovydo žvaigždė, simbolizuojanti viltį, atgimimą ir išsaugotą atmintį.

Senosios Telšių kapinės taip pat yra tapusios dar viena svarbia vieta Lietuvos atminimo žemėlapyje. Vilniečio architekto Tauro Budzio iniciatyva pernai ir ankstesniais metais buvo paženklinti Pasaulio tautų teisuolių kapai – Tallat-Kelpšų, Liškų, Vaicekauskų, Šiaulių, Šaulių, Laucevičių ir Stulpinų šeimų, Dausėnaitės, Byros.

Kovo 15-ąją organizuojamas renginys skirtas padėkai – tiek žinomiems teisuoliams, tiek tiems, kurių vardai liko nežinomi, bet jų poelgiai išgelbėjo gyvybes ir išsaugojo žmogiškumą. Kai kurių gelbėtojų istorijos išliko tik artimųjų atmintyje – pasakojimuose apie močiutę, perdavusią duonos kepalą per geto tvorą, ar senelį su dvigubo dugno vežimu.“

Sėmuona malūnā

(kūrėnė naujė versėjė)

RUDĖS Edvards

Pasėruodavuojuoms so ĩnomė

– Ka pastarōji karta Sėmuons grīža iš lėguonėnės, – aiškėna Agnė sava ĩnomė Veriusė, – iėjės i truoba vėsėms gėrdont prisėžadiejė tujau pat novažioutė i Krīžiu kalna:

– Vėks, muotinalė, daugiau i lėguonėnės nebkelsio ni kuojės. Anėi grėčiau tavi i kapus nuvarīs, vo padietė – ne ne, ni iš tuola... Mon belėikt tik Krīžiu kalns. Novažiousio, kelės ėsio, išmelsio vėsas kalnu maldas... Tiktā tas ė belėka...

– Bet, vargšielis, omžėnatėlsi, nebatsėkielė ė nebnovažiava...

Sėmuons mērė prīs gera mienesi, vo Agnė pasėlėka jau senīva omžiaus ė, nebgaliedama veizietė ūkė, išvažiava gīventė pas dokteri Aurelė. Kol pardous pastatus, ana ĩnomautė ė vėskou ūkie priveizietė ilėda gerā pažīstama muotrėška Veriusė. Dabā Agnė jau grīžt nu ontruos doktėrėis Juovitas. Vo ka bova pake-liou, ožsoka apveizietė ė Krīžiu kalna, koremė niku-met nebova bovusi ė koriou dėdlė nuoriejė pamatītė. Dabā jau ana bova nomėi ė sosėtėka so palėkto ĩnomė. Ėjė, sokiujies, žvalgies, ė nikāp negaliejė pavierītė, ka prīs kelis mienesius ėe ĩ pati gīvenusi ė ka tumet šalėp anuos bova vīrs ė vėks, kuo žmuogou rėk. Bėra ė vėina kėta ašara, šėrdie vėks tebibova gīvs, tebkraujava...

Prisiedusi papasakuoję Veriusė aple Krīžiu kalna:

– Bet tuoks jau bėsōs – ui, ui, ui... No tėkros Krīžiu kalns. Ons nie dėdėlis, tik kap gers keliū aukštu noms, bet kas tēn tū krīžiu, vo Viešpatie!.. Krīžios ont krīželė ė dā malkuoms anų ont žemės sokrauta. Cielas krūvu krūvas... Vo kėik rožončiu prikabinta, kėik vėskuo... Oi, oi, oi... Nier vėitas ni pėrstou dietė, ka kuo nuorintās nebūtom a ont žemė, a ont kuo nuorintās pakabinta. Tėkra švėnta vėita...

– To pamėslīk, žmuogau, kāp tatā ĩ, – kraipė galva Veriusė.

– Bet ka tamista žėnuotumi, ta vėita ĩ ne tēp sau... Tēn, kor būno pas doktėri Aurelė, ĩr tuoks kai-

(Nukelta i 40 p.)

mīna vaikielis – i tretē klasē ēt. Praeitās metās ons vēn nukrimt ē nukrimt. Ožēt tuoki ligo poulamuojē lēga, anou baisiausē draska. Vākali, ons tik išsēžiuo ē iš bornuos ēt baltas potas, dreb vēsos, ruoduos, ka pats vel's i anou ilinda. Juk torem tēn ē gera seselē, ē vēsuokius vaistus leida ē vēskou... Sau, nieka ē nieka... Ē ta muotina apsēžadieję novažioutē ont tuo kalna ē melsdamuos apētē Krīžiaus kelius. No, ē ka tik apējē, pasēmeldē, lēga kap nu ronku nokrēta...

– Vo kamē anēi gīdies? – klaus Veriusē.

– A kelms anus žēna. Ta pati tuoki puonēška, ons pats ēr... Tuoks prasts žmuogos, kap ē aš, vo nepriēsi, nepaklausī... Bet jau važiava važiava vēsor, kor tik begalieję, kas tik kou bepasakē... Al' aš vēina nebūtīuo ni sopratusi ni kou, ni kāp... – pasakuo tuoliau Agnē. – Matā, tēn važioujint rēk kuoki nuors krīžio nosēvēžtē... Toštīuoms ronkuoms nieks nevažiou. Je tori piningū, gali tēn pat tou krīžio nosēpērkētē. Žmuonis īr anū pridērbē vēsuokiu vēsuokiausiu – pardavuo, oždarbiau. Ē Švēntāsis Tievs vēina kryžio īr pastatēs... Patiūo aikštīe, tuoki raškažni, puiki... Amēn, amēn... Ē ožraša īr palēkēs.

Ont patio kalno īr ē Panelē Švēnčiausiuoji, stuov tuoks altuorielis ē ont anou pastatīta nedēdēlie balta statulelē...

– Matā, Švēntāsis Tievs vēsor tor ruodītē pavīzdi, – sampruotau Veriusē... – A žmuoniū daug bova?

– Ne, nedaug. Bova dēdlē gerā vākštiuotē, nekaršta, viejielis... Galiejē vēskou apveizietē nesku biedams, po kelis kartus, ka tik kuojuos sīluos ē svēkatas ožtekto...

– Ciela mienesi, matā, tamista, nomūs nebibovā. No kāp īr tau pas tou ontra doktēri?..

– Trumpā – vēsor īr gerā...

– Pasakuoję, kol tamista bovā svetiūs, anēms vēsas vēštas išdviesē...

– Vištītē – vēsē, kalakotā – vēsē... Ē paršēlē išdviesē. Vo kēik pininga sokēša, kēik pašara... Vo dabā, ka sogrīšio, vēstēik aš palēksio vēsū kaltuojē. Aurelē, dar neiējos i truoba, pols i akis ē šauks:

– Mama, važiouk ē dar, važiouk ē dar...

Tatā tēp ana muni diel vēsū sava nelaimiu apkaltins ē aš nikāp negaliesio pasēteisintē. Tiktā būk pas anus vēinus dēina iš dēinuos, liguo būtumi prirēšts, veiziek, darboukēs, šerk gīvuolius, vėrk pēitus. A jergau, jergau...

Ē Agnēs akies pasēruodē ašaras, bet anuos tu jau pat išsēsklaidē paakiū raukšlies – nebreikiejē

ni šloustītēis. Ne tēik diel tuo nuostuolē, kēik diel tuo, ka nieks ni senatvie nebgal anā bepadietē, ka ana īr pas doktēri irēšta kap mosēs i vuortinkli ē lig paskotēnē atuodūsē nebgalies išsēspardītē...

– No, ka tēi paukštē nogaiša, rasintās dabā anēi ivertins tou sava muotina...

– Ne, ne. Anēi ē dabā būs nekaltē, vēsks bova gerā, anēi vēskou kap reikint veiziejē... Ē vēštītius ne kas kēts, vo katēns išpjuovē... Dvēdēšimti vēštītīu...

– A jergau, kuokēs baisēs pasēdarē tuos katēs, ka šalēp nebier žmuogaus ronkas. Jem ē išpjaun, ka tik begal priētē... No bet par vēina nakti? Kāp ta katē tēik galiejē sojiestē? – Ligo ē pritardama, ligo ē par vēina ousta joukdamuos, apsēmetusi dornelē varažējē Veriusē.

– Ana tū vištītīu nejied, išpjaun, ē vēsks...

– Bet būtom tēi vištītē tēn pat ē palēkē...

– A nier tēn dā kuoks kams isēmetēs. Anēi tā nepalēikt, velk i orva. Vēinās metās sosiedē vēsa pera žousītīu išpjuovē ē sovēlka i papeči. Ka išardē pečiaus apatē, atrada vēsus... Baisē padarā... A trīs dā lēka gīvē, bet tēik nebapsēmuok beaugintē ē atēdavē sosiedou. No, kor tēn kelis ē bediesi. Vēns vargs...

– Tēp. Matā ē tuokiūo tuolībie bebūdama vēstēik vēsas naujīnas žēnā geriau ož mumis...

– No, juk doktie tor tuoki keista nešiuojema tilipuona... Nešiuojēs tuokē skrabēnelē ē anēms nerēk nē kor prisējungtē, nē kuo... Kumet ožēt ont seilēs, katrou dēina Juovita skombēn ē skombēn. Brongē kaštou, bet anā tou tilipuona īstaiga doud veltou...

– No, vo kāp če tēi mūsa atlaidā pračējē? – viel klaus Agnē.

– No gerā. Kap vēsomet bova daug žmuoniū, pēlnas dērvas mašinu. No al' ta tamistas doktie Aurelē ē marti nu čistā nebatpažīstamas... Pagal stuoroma, ruoduos, ka po kuokēs šēsēs dešimtis torieto. Ruoduos, ka ēt ne statēs, vo skersas...

– A Liudvis bova?

– Bova, bova... Jeru meilē, tuos anū muotrēškas kap pečē. Ē kou tēn anas maitēn tēi vīrā?..

– No, a žēnā, ka nieka. Tēp tik žmuonis nestuov nevalgē, ē vēsks.

– Nesakīk jau nesakīk, tamista, uoro mēsdams ni vēns tuoks nebūn...

Pati pradē

Agnēs vīrs Sēmuons gēmē Ožlēiknie. Anodo bova iš vēinuos suodas. Kor Agnē auga, ta vēita pa-

gal mėška, vadėnuos Mėliuošgėrio. Tėn, šalėp vėns kėta, gėvena do Žalėmā – Sėmuons ė Juons. Tas Juons suoduo nopėrkta karvės liuob varītė i mies-ta, tā anou žmuonis dā vadėna Karvavario. Bet ano-do, tėti Žalėmā, nebova gėmėnaitė.

Agnės tievalė toriejė pėnkis aktarus. Bova maža-žemė, vėsā mėnkė ūkininkā. Tik tik sodūrė gala so galo. Vākus nu maža lėda pas ūkininkus. Tās laikās gerė ūkininkā toriejė dėdėlius ūkius – nu dvėdėšim iki pėnkėsdešim aktaru žemės. Tėti tā jau bova kāp reikint ė somdė po do vaikio ė dvė mergė.

Agnė bova gėmusi iš ontruojė vīra. Pėrmāsis jau bova mērės. Tuo truobuo iš ontra vīra augė vākā bova dvėpavardė. Kūmas novežė ė vākus pakrėkstė-jė Gėrdenės, nuors iš tėkrūju anėi bova Gėrdvainė. Paskou tėti vākā ė vadėnuos dvėm pavardiem. Agnė–Gėrdvainītė, Juonis Gėrdvainis, vo jau omžėnatėlsi Duomė bova Gėrdienis. Vėskou sopainiuojė kūmas. Klėbuons krikštīdams vāka tēp ožrašė, tēp ė palėka. Nieks nebgalieję nē bepataisītė, nē bepakėistė.

Po Agnės bova dā anuos bruolielis Zenis, bet mērė šešiū metieliu. Tās metās ožėjė onkstībš rodou ė smarkė pašala. Nebova spiejė nu klevū dā ni lapā-nokrėstė. Tou rītmeti atruodė, ka gelsvā rauduono ognė ožsėdegė vėsa ož neaukšta žemės pakėlėma matuoma pamėškė. Nu šalnuos tou rīta baltava kėi-ma žuolie, arėmūs atversta žemė bova apsėdėngusi pluono ė jau nu šaltė sokėitiejosė šarmuos barzdelė. Vo tas Zenis sau basuoms kuojuoms jiēmė ė išėjė i rėišotus. Anam i lazdīna nebreikiejė ni belėptė, tik paportėna ė sosėrinka.

Paskou Zenis dā sogalvuoję nobiegtė aplomkītė bruolāti Duomė, katros slūžėjė ė senė nebibova parėjės nomėi pas tievus. Zeniou ožėjė nuors ne tik karto pažaistė, bet ė pavaišintė bruoli so rėišotās. Duomė tumet bova ož pėimėni tuo patiuo suoduo, bet anuo šėimininkā neliuob nuorietė, ka tas vāks valkiuotomės pas anus ė trukdītom Duomė ganītė gīvuolius. Ė tou rīta ligo ožousdamė anėi sauguojė, a neatės tas bruolātis. Ka anodo abodo jau ruoda-vuojies, gliaudė rėišotus ė žaidė, tėti šėimininkā tilė prislinka ė tou Zeni baisiausė ožsėpoulė:

– Ak, to bestėjė, to neklausīsi mūsa, kuožna dėina londiuosi čė pri bruolė, trokdā anam ganītė gīvuolius... Marš tujau pat nomėi. Tuoki neklaūža-da rėktom oždarītė keliuoms dėinuoms i kūtalė ė nebišlėstė nomėi...

Vo ka ėlgiau ė geriau Zenis atsėmintom vėsus prisakīmus, anam dā aplomdė šuonus ė par plėkus rėitus nošvatuojė so stuoro kadagėnė rikštelė. Ze-nis, būdams kalts, nekriuokė ė nešaukė, vėskou vīrėškā iškėntiejė ė, ka anou jau palėda, kap zuikis nu vėlkū tėtisė par laukus pasėlėda nomėi. Baisiausė parsėgondės ibiega i truoba, vėsos sošalės ė pabalės isėkniausė mamā i skrėta ė tik kūkčiuo, šauk:

– Daugiau nebėsio pas bruolieli! Nikumet ne-bėsio!..

Mama anou sošėldė, apramėna, pagoldė i luove-lė ė po tuo karta Zenielis daugiau nebkilies. On-trōjė dėina ons nebgalieję beatsėgautė, prisėmetė vākou plautiu oždegėms, skaudė dūrė i pašėrdius, paskou pradiejė trauktė kadags, nebgalieję duorā ni žuodė baėstarė. Vo ka tik prisėvargėnės nakti ožmerks akis ė ožmėgs, tujau pat pradies sapnou-tė, ka anou kažkas gauda, sojem ė muš. Pašuokės iš mėiga siesės luovelie, blaškīsės, tumet anam dā dau-giau dors i šuona dīgulis ė vāks sluops nu skausma. Mama Zeniou davė vėsuokiui vaistū, vėrė erbetas, šalėp luovelės atsėsiedusi gėrdė anou ė ašaruojė. Kuokė nedielė Zenis pasėrga, pasėrga ė mērė...

Ontra dėina po mērtėis sava būrelie iš baltū lėn-tū sokaltamė grabelie Zeni nonešė ont kapū ė palai-duojė. Krėta nu klevū šaltė pakoustė paskotėnė lapā, mėgluo buolava vuos iveizamė ožkapiu laukā ė kal-nelė, ė atruodė, ka tam mažam, vāka palaiduojosem žmuoniū būreliu, liūdietė paded vėsos pasaulis...

Agnės mama pėrma karta žanėjuos so našlio. Anā tumet bova trisdešim, vo anam septīnės dešimtis. Tas žmuogos iš pėrmuosės patiuos augėna vėina jau vėi-nioulėkas metu vāka. Ons pats jau bova karšincios, bet toriejė pėnkis aktarus žemės. Ana bova skėrta jau tā, kori ės karšintė tou sienī. Agnės mama ė apsėjimė augintė tou vāka ė gīventė so senio. Ons prieš mirti jaunājė patė ožrašė vėsa sava torta. Bova lopati truob-elė, šiuoki tuoki kūtelė, bet vėsė bodinkā jau dėdlė senė. Tas sienis nomėrdams dā bova someistravės Agnės mamā vāka. Ka ons išėjė, tam vākou jau bova posontrū metieliu. Mergelė toriejė Teklės varda.

Ka vīrs mērė, ūkielis palėka be šėimininka. Agnės mamā atruodė, ka be vīrėškas ronkas nieka nebūs. Ontra karta ana žanėjuos so iš Amerikas grīzosio Gėrdvainio. Ons bova ožsėdėrbės biški pi-ninga, ė anōdo tujau pat parsėstatė truoba...

(Nukelta i 42 p.)

Ontrāsis vīrs, nuors ē jauns, bet bova nedēdlē svēks ē mažā kou galis. Toriejē sēlpnas kuojēs, vo kairie dā bova ē žeista. Amerikuo ons tegaliejē tik stuovietē pri dēdēlē pečiaus ē degintē muolēnius poudus. Bet... Bova nepalenkams, ožsēspīrēs ē tou darba be kuokiuos partraukas dērba cielus trīs metus. Būtom dā i tou Lietova ni iš tuola nesogrīžēs, bet tou laiko važiava nomēi bruolis, ons ē jiemē pūstē anam araba i akis:

– Važioukiau abodo, esi tuoks nesvēks. Pasēliksi vēns, monēs nebēbūs, kas tau bepadies. Vo je būsi priversts če gīdītēis, tēi tava piningelē išgarous kap ondou nu karšta gelžēis... Juk važioujau ne vēsam laikou. Pabūšiau kuokius metus, nu ontrus, to pasēgīdīsi tas sava kuojēs ē viel galiesiau grīžtē. A če kas gal vedom kielī pastuotē, a kou?

Vo, ka parvažiava, nimaž ēlgā nebtrokos prasēdiejē kars. Ē nieks niekor lietoviu neblēda beišvažioutē. Tēp ons ont vēsam ē pasēlēka Lietovuo, tad beišējē žanītēis ē gīventē kap ē vēsē kētē žmuonis.

Tou laiko ē pasētaikē anam po ronko Agnēs mama. Bova šiuoks tuoks ūkielis, ē ons pajiemē anou ož patē. Anodo gīvena dailē, augēna vākus, abodo dērba. Vēsē tuo šeimuo maitēnuos iš tievū darba ē iš tū pēnkiū aktaru. Laikē karvē, verši, puora kiauliu, avi so jierelēs. No, ē par metus, kāp niekor nieka, sau anēi liuob pasēpjuovē sokērstē tas sava paugintas kiaulēs ē dā trīs, vo kartās ē ketoris jierelius. Vo kāp tik koris vāks jau liuob prakostē, tujau pat anou išlēš darboutēis pas ūkininka, nes anū patiū mažamē ūkelie vēsēms darba neliuob ožtektē.

Agnēs mama bova geruokā senesnē ož sava vīra, tad onkstiau ē pasēmērē. Bet ana nomērdama žēmēs sava vīrou neožrašē.

– Nikāp negalio – šērdēs ē pruots nelēd. Juk to tujau pat i mūsa nomus vakāms parvesi kuokē pamuotē. Ana išvarīs tus mona vākus, išmietīs pakēimēs. Tievali, to ont monēs nepīk, bet aš tau nieka neparašīso. Je to nuoriesi gīventē so vākās, nieks tavēs niekor neišvarīs, vo je ūkis būs tava – gal at-sētēktē vēsēp. Būkēt vēsē sava būrelie ē nikuokiuos bieduos jums nebūs... – prīš pat mirti pasakē mama.

Ē Agnēs mama išēdama tou vēita ē žēmē ožrašē sava sūnou Juoniou. Tievalis jau iš sava prigimtēis nebova tuoks, ka tēp jau mērtēnā būtom nuoriejēs torietē tus puopierius. Tēi vākā auga, ē ons vēsa

laika bova kap šeimuos galva, jau tēkros tievs. Kāp begaliedams tvarkē palēkta ūki, rūpēnuos vākās, nesķirē, katros ī anuo, vo katros pērmuojē vīra.

Agnē ē Sēmuons

Kol Agnē pauga, vēsē bruolē jau bova vaikē, se-seris – mergēs.

Agnēs savaronkēšks gīvenēms prasēdiejē tēp, ka iš pradiuos trīs metus ana bova pas ūkininkus ož pēimēnē. Tuo laiko pas vēsus ūkininkus tēp jau bova īprasta, ka vēsa šeimīna tam mažājem, jau tam pēimēneliou liuob lēptē ont spronda. Tad ē Agnē trīs metus vēsē stumdē, oję, darbās liuob apkraus, rēkalava, ka vēsor sospietom ē kuožnam padietom:

– Agnelē, – šauks šeimīninks, – to nobiek ē imesk gīvuolems šēina, pakēšk anēms ondēns viedralie, parēdama iš tuolēmuosēs pastuogies parnešk miediu...

– Agnelē, to paverpk ož muni, – liuob palēiptē šeimīninkē, – aš torio tujau pat biegtē pas sosiedē...

– Agnē, – lēips mergē, – prikask ē nokaišk rītuo dēinā bolviu, prinešk iš klietalēs mēltu, jau rēks maišitē douna, prilaužīk kiauliems lapu...

Nepalēks ramībie ni vaikis – tā anam pavalkus, tā šniūra patoriek, tā padiek nodruožtē ē sokaltē išlūžosius griēblē dontis... Vēsēms tik padiek ē padiek, ē vēn po darba, ka jau merguitis ī parējusi nu gīvuoliū, ka jau baisiausē marēn mēigs...

Agnē vēn ē vēn liuob ruodītēis, ka vuos tik ana atsēgols i luova ē sodies akis, tujau pat atsēstuos pri luovas šeimīninks ē jau žadins, jau lēips gintē i lauka gīvuolius. Tēi trīs metā tēp ē praējē – nespiejos nu vakara duorā ožmēgtē, nespiejos nu rīta atsēbostē...

– Baisiausē varga metā... – liuob tou tarnīstēs laika vieliau atsēmīns ē atsēmīns Agnē.

Vo tarnaujint ož mergē, nuors pērmāsēs metās ē puosunkē bova, dā nesostēpriejusi, jauna tebēbova, bet vēs tēik Agnē bova geriau. Vo dērbtē reikiejē vēskou iš eilies: jau pagal sava išmanīma maišitē ē keptē douna, krautē dailē vēžēma, rinktē stuoriausius, sokrētusius rogius, rautē lēnus, sošalosiuom ronkuom graižītē rodēni buruokus, kastē bolvēs...

Tebēbova Smetuonas laikā. Trīsdešim devintēijē bova paskotēnē, ka Agnē tarnava pas ūkininkus. Tujau pat parējē rusā ē tās patēs metās ana apsēžanējē.

Ka tarnava pastaruojie vēituo, Agnē dērba vēsa laika, vo vaikis par nedielē teliuob atētē tik trīs dēinas. No, ē ka jau būs vaikis, ta šeimīninks ver-

sės par galva – tēik daug darbū nuories nodėrbtė. Ė Agnė tuos dėnas bova pasiotosė sunkės. Vakarė jausės tēp, ligo par vėsa dėina biegs šou. Atsėsiedusi pri večerės vos dvasė beliuob atgaus...

Tās metās žmuonis jau iš onksta pradiejė rokoutė, ka būs parversmos, kėisės piningā, tad Agnė sava oždarbi po biški pradiejė jimbliuotė jau iš kalna. Ė neapsērėka. Priš metu gala iš krautoviu pradiejė išpėrktė vėsas medžegas, tad žmuonis, ka ė toriejė pininga, ne kažė kou begaliejė nosėpėrktė. Pėlnuoms bornuoms vėsūs pašaliūs rokava, ka grėtā ožės rusos. No, ė iš kalna gavusi piningus, Agnė tou vasara nosėpėrka dvė pėrktėnės jopelės, isėtaisė kelis gerus apatėnius drabužius. Metu galou tuo pininga ne peklas ė belėka. Tēp ana išluošė ė iš tū metu oždarbė gerā apsėdarė.

So Sėmuono Agnė sosėpažėna dā tebebūdama pėimenė. Bet tēi jau bova pastarėijė mergistės metā, anā jau bova septīniuolėka. Sėmuons liuob siestė ont dvėratė ė atvažioutė pas Juona pabrauktė ruodas, pasėrokoutė aple sava statuoma viejė malūna. Ons toriejė gerus, vėsor pritėkusius nagus, pėlna galva mintiū. Kartās atvažiavės tievou ė bruolems dā ė plaukus liuob nokėrps – bruolis Duomė bova isėtaisės plaukū kerпамōjė mašinka.

Vėsėms atruodė, ka Sėmuons briež sparna aple Teklė. Ka tiktā ana jau iš kor pasėruoda tujau pat ė ons ė šalėp. Ė tēp bemėslėjint praėjė kuokėi puora metu. Atvažious Sėmuons ė anėi vėsė, sosiedė tievū truobuo, ruodavuosės, bėndrā joukous ė ni vėns nieka negaliejė soprastė, ka iš tū soejėmu kumet nuors kas nuors galietom išėtė. Karto būtė bova iduomė ė, musintās, vėsėms patėka. So laiko pasėjautė, ka Sėmuons pas Duomė liuob atvažioutė kažkuo ė daugiau nuoriedams. Ons vėn ėlgiau liuob noveizietė, kāp dailė atruoda sostuoriejosės Agnės kuojės, sėjuono aptraukts, liguo ė rīšielī ėrėsts ė atsėkėšės ožpakalis. Anou traukė ė bliuskas pridėngta mergātė krūtėnė – do atsėkėšė kalnelė. „No kas, ka ana ėr smulki, bet, veiziek, kuoki ėr greita, kāp darboujės, kāp šuok... Ka rėk, ė lėižovi paskrabėn, ka rėk, ė ožjaut... Vo kuokės anuos akis, ka kou sosėmėslėjusi ė muni paveiz, tik karštė pagaugā nu galvuos lig kuojū apatiū noėt... Gera merguitis“, – vės liuob pamėslis Sėmuons.

Vo Agnė tou laiko aple kuokė artėmiesni draugavėma so kou nuorintās neliuob dā ni pagalvuos. Pati jaunistėlė, pats gražomielis. Vuos vuos, kap

kvepous ė spalvings ruožės žėids, pradiejės skleistės jaunistės ritmetielis... Ėkėt, ėkėt, a jaunā ė biednā mergelkā aple tuokius dalikus galvuotė... Pasėrokous, pajoukous vėsė karto, ė tēik. Truobuo Agnė so Sėmuono, kap ė so kėtās, liuob parsėmes tik vėino kėto žuodio, bet anā, kap ė Sėmuonou, pradiuo ni ė galva neliuob atėtė, ka vėinam aple ontra rėktom galvuotė kou nuorintās daugiau, nego aple kėtus. Nebova ni mėsłės. Ė Agnė liuob atruodīs, ka Sėmuons meilėnas Teklė. „Diel monės ons jau tēik tonkė neatvažioutom“, – kartās liguo netičiuoms liuob pamėslis Agnė.

Tonkė vėn vīrā, naujė apsėkėrpė, mergātės, apsėvėlkosės pėrktiniem jopeliem, atėjos švėntā dėinā, kap kuokėi miesčiuonis liuob patrauktė ė šuokius. Vasara gegužėnės liuob būs dėdlė geras, mozėka jau iš tuola bangous žalės laukās, pagaus kuožna jauna žmuogaus širdi. Jaunims rinksės koriuo nuors geruo, jau iprastuo daržėnie arba muokėklas salie. Vo je pasėtaikīs giedros vasaras laiks, tā sosėrinks ė kuokiuo nuors pamėškės nopjautuo pėivelie. Kartās tēi vakarelė liuob būtė ė so vaidėnėmās. Tonkiausė mozėkontu kompanėjė grajīs so akardeuono, smoiko ė bėgno, vo par kuokius dėdlesnius atlaidus būs ė trībā.

Tuoks nabagielis, vėsā mėnks jouda gīmė suodus žmuogielis siovies Vaškīs toriejė smoika. Ka ons patrauks par stīgas, Agnė vėn ruodīsės, ka tas gailos stīgu dejevėms grėižas ė patė šėrdi. Ons gražė muokiejė grajītė ė valsius, ė vėsuokiausės meliuodėjės. No, vo ikaitės ė isilinksmėnės jaunims drepins lig trėjū, vo kartās ė lig naktėis ketoriū. Tou saulielīdio linksmintėis būs jau pats maluonoms, jau aple tus nomus ė sava vargus liuob nieks nebatsėmins, ė būs jau tou vakara kėtuoks gīvenėms. Ė tū vakara ėspūdīu, ka gerā pavīks pasėšuoktė ė pajoukoutė so gerās ė nuošėrdės vaikiokās, Agnė liuob ožtektė vėsā nedielė. Ė nesvarbo, a kiauras dėinas po tuo liuob reiks ėtė paskou karvės oudėga, a, dėina minkītė dounas tešla, isėkinkītė ė kuoki kėta darba.

Laikou ėtont tēp liguo netičiuoms Sėmuons, a jau Agnė ėtont ė šuokius, a grīžtont, a atsėstuojos kuokiuo salės kertelie, veiziek, ka anuos ė nekalbėn, bet merguitis jaut, ka ons ė netuolėi ė vėn skersakiou ė anuos posė. Neretā, ka jau ožgrajīs, pėrms, prišuokės pri Agnės, jims anou šonkintė kuokė polka a valsa. Agnė tas bova dėdo ė kažkāp neiprastā keistā, maluonė, ka kažkas atsėrada liguo artiau šėrdėis, li-

(Nukelta ė 44 p.)

guo kāp. Bet gink, Dēivē, nē Sēmuons, nē ana vēns ontram nieka neliuob prasētartē aple sava mintis. Rokoutēis aple tou nebova dā nikuokē rēkala.

Tik Sēmuons šuokont tēp neiprastā sava vīrēško ē stēprē ronkuo liuob sojims Agnēs peteliūs ē riktingā prisēspaus pri savēs, ka Agnē ruodies, ka tujau pat, nuori a ne, tori vēsa solistē anam i vēdo. Tas artoms liuob kaitintē abodo, bet diel tuo Agnē dēdēlē nepargīvena. Ka nesokeltom ni mažiausē itarēma ē nebūtom diel kuo aple tou rokoutē, diel tuokiū Sēmuona išdaigu neliuob nieka sakītē, tad šuoks tuoliau, liguo nieka ē nebūtom. Bet vēinuo šērdēis kertelie liuob švēistē tuoks nežīmos maluo-noma jaudolielis, tad Agnē nimaž nu tuokiū šuokiu nebieguos ē nu Sēmuona netraukies. Dā daugiau, kartās, ka jau anuo nebūs, anā tēp liguo ē atruodīs, ka kažkuo trūkst, kētē vaikē anā jau bova liguo ē neb tuokēi patrauklē ē šuokis so anās nekuoks...

Agnē ē nu savēi bova pastebiejusi, ka jau ana, atējusi karto so kētās i šuokius, pērmiausē apmes akimis salē ē iššēpiegavuos, a īr ons, a ne. Ē je nebūs, tā kažkuoks nosēvilēma kartielis pēlko diemelē tou vakara pasēsklēš po šērdi. „Ē kamē to, žmuogau, gali kērmietē, ka tau neblēikt laika šeštadēinie ni i šuokius atētē?“ – pagalvuos, ēdama rateliūs a dai-nioudama, būdama so kaima jaunūmenē... Ana žēnuojē, ka Sēmuons stata malūna, bet nikāp negaliejē isēvaizdoutē, ka vaikis diel tuokē nieka gal ožmērštē ē anou, ē linksmus kaima vakareliūs. No, ka jau ons tuoks, Agnē liguo iš pēktoma, liguo ē iš pavīda tou vakara so pasētaikiosēs kavalierēs sios nepasios.

Sēmuons, ka ē neatēs i šuokius, bet sava draugū vēsumet apsētēraus, kāp šuoka, a linksmā bova, a bova šuokiūs Agnē.

– O-o-o ta mažuojē patvaiskis šuokēniejē kap ognēs. Traukē dainas, soka rateliūs, šonkēna vēsus iš eilies... Smarki merguitis, nieka neprikiši...

Sēmuonou nu tuokiū žuodiu būs ē išdēdē, ē liūdņā. Anam būtom bovē geriau, ka Agnē be anuo tēp nesiautietom, ka palauktom, būtom ramesnē ē santūresnē. Bet a ons kou galiejē padarītē, a kuoki žuodi anā sakītē? Ka ē trūka laika, beliub būtē tik vēina išeitēs – važioutē pas Duomē ē ētē i šuokius. Jau anam nuognā liuob nuorietēis, ka po akimis būtom ta žvītri maželē. Bet ē statuoms malūns anam liuob rūpies, kartās tēn liuob prapols ē dēina, ē nakti.

Jaunū dēinū rēkalā

Sēmuons tou laiko jau bova somētēs vaikis, ožteka anam aukštoma ē vinkloma. Joudē ē vešlē ont šuona sobrauktē plaukā, ketorkamps, paēlgs veids, daili, neparēlga nuoselē, išraišķingas ē nestuoras lūpelēs, joudas gražēs akis ož karta liuob patrauktē pažīstamu ē nepažīstamu mergātiu akis. Toriejē stēprēs vīrēškas ronkas, aiški pruota ē bova gerā apgalvuojēs ē iš vēsū posiu numatēs sava ateiti. Savie jau bova nurokavēs, ka slūžītē pas ūkininkus anam čīstā neapsēmuok. Kap ē kētam vaikiou, ūkininks anam par metus neliuob muokies daugiau, nego ka tris-ketoris šimtus litu. Žēnuomās, davē dar šuoki tuoki drabuži ē pavalgi. Sēmuons passēskaičiava, aiškē išrokava, ka isētaisios paprastiausē kalvē ē išmuokos kalvistēs, ons par metus galietom oždērbtē kelis kartus daugiau ē būtom ont savēs puons...

– Vo je dā pavīktom, – galvuojē posbalsio, – pasēstatītē viejēni malūna, tā būtom ē sovēs gerā. Nebie darba kalviou, gal maltē žmuonims grūdus, nebie grūdū, segtom arklius, taisītom plūgus, trauktom gelži ont ratu... Ē ož vēskou žmuonis, ka ē ne po dēdlē daug, bet muokietom, ē tēi piningā būtom daug dēdesnē ož tuo, kou gaun vaikis, katros nieka sava netoriedams metu metās slūžēi pas ūkininka.

Sēmuons ne tiktā svajuojē, bet jau do metā kāp tarnava pas ūkininka, katros toriejē sava kalvē. Sēmuons ož tou patē alga dērba ne tik ūkē darbus, bet i rodēni, sotrupiejos dēinā ē somažiejos lauka darbū, pavalgēs večerē, vēn liuob trauktē i kalvē ē tēn lig vielomuos darbousēs karto so šēimininko. Jau besēbēngont pērmēisēms metams šēimininks pamatē, ka Sēmuons iš rauduonā ikaitosē gelžēis truopniau ož anou sorēit ratlonki, nedēdlēs lonkās apkal rata stabolē. Vo vēina karta, ka sosieds ožsakē ontkapiou nokaltē gelžini krīžio, Sēmuos paprašē, ka šēimininks tou darba parleistom anam.

– No, kažēn, a tau kas išēs? – soabejuojē kalvis.

– Je neišēs, ož gelži galiesi atskaitītē iš mona alguos....

– No, ka jau tēp, jīmk ē dērbk...

Sēmuons aple krīžio rakēniejuos ē rakēniejuos: kalēniejē ē viel kaitēna, jau dailē sovītus pluonus gelžēis solēnkēmus tēisēna ē viel rēitē iš naujē – negailiejuos nē sava darba, nē onglēis, nē laika. Kalē iš abējū posiu nolinkusius liguo ajera, liguo kuokē kēta auga-la nosmailiejontius ēlgus lapus, tarp anū prikaišiuojē

gelžiniu lelėjės žeidū. Vėskou sotvėrtėna nu apatiuos lig vėršaus beeitontiuoms sosėvėjosiuos, liguo medžegėniems joustuoms, ė kas bova iduomiausė, vėršou ont patė krīžmo nokalė ė pritvėrtėna nosėmėnusi dėiva mūka. Atruodė ligo būtom lėitėnuos išlėita, bet grobesnė ė diel tuo tėkresnė. Ka Sėmuons ligė po dvijū nedieliu pabėngė ė paruodė krīžio sava šeimininkou, tas negaliejė pavierītė, kou sava akimis mata. Po kėik laika atsėtuokiejės pasakė:

– Vākali, Dėivalis tau ė davės auksėnius nagus... Ož stuoruonė aš tau, nemažindams metėnės alguos, atėdousio posė tuo, kou eso ož tou krīžio solīgės so sosiedo. Tuo to esi vertis...

Sėmuons, išgėrdės tuokius žuodius, pamėslėjė, ka sapnou nemėiguodams. Bet tas bova iš tėkrūju. Ka krīžio ožsakės žmuogos anou atsėjiemė, i Sėmuona kėšenė ikrėta ne vėna dešimtės litu. „Matā, kou žmuogou reišk gers amats“, – pamėslėjė ons ė dā stėpriaus apsėsprėndė, ka ož vaiki pas ūkininkus ėlgā nebėbūs ė greitā pradies gīventė ont savės.

Po tuo, jau pėrmās tarnistės metās Sėmuons, ėdams nomėi, nu ūkininka nebjiemė pavėrzė, vo vėituo anuo pas tievus parsėtėmpė nu šeimininka gauta sena prikala, do kūjātio, sava ronkuoms padėrbtas dvejės kalvė darbė nauduojemas apsūgas. „Sava kalvie sosėgadīs, tən mon vėskis būs rėkalings“, – galvuojė patėnkintis veiziedams i sava ėronkius. Vo ka tievalis paklausė, kou tas reišk, Sėmuons anam paruodė vėita kėimė, kor po metu jau toriejė stuovietė anuo patėis pastatīta kalvė. Tievs tik petės patraukė, bet sava vākou nepriešėnuos ė anam netrokdė. Jau iš sosiedu bova gėrdiejės aple Sėmuona padarīta asablīva krīžio, tad tik tėik ė bepasakė:

– A tatā jau nutarė vėskou mestė ė būtė kalvis?

Par ontrūsius metus, slūžidams pas tou pati kalvi Sėmuons anuo kiauras dėinas anuyo liuob klausėnės ė klausėnės aple kalvīstė: kuokės gelžėis rūšis geriau lonkstuos, kuokėmė ondėnie ė kėik ikaitints ons ėr kapėnams, nu kuo parėt gelžėis kėitoms, a kuožna gelži gal kapintė, kāp ė dėrbamė brėkieliu ėlgėijė rėsuorė, a nier geriau anus pėrktė jau gatavus.

Klausėniejė ė vėskuo kėtkuo, kas tik anam kap būsėmam kalviou beatėjė i galva. Šeimininks ont patarėmu nebova skūps. Kalvie, je tik liuob pamatīs, ka Sėmuons kou nuors ne tēp dėrb, tujau sostabdis anou ė paaiškins, kas ė negerā. No vo jaunājėm gėželiou do karto tuo patėis sakītė nikumet nerei-

kiejė – isėdies Sėmuons patarėmus i galva kap i kuokė gelžėnė skrīnelė ė ožrakins jau vėsam laikou...

Šeimininkou patėka vaikė somanoms, anuo nuors savaronkėškā darboutėis, tad nu metu vėdorė tonkė vėn kalvie jau liuob darboutėis vėns Sėmuons. Paskou šeimininks anam pasiūluojė vėinus metus pabūtė kalvio, prižadiejė muokietė do karto dėdesnė alga. Sėmuons sotėka. Reikiejė nomėi statuomā kalvė ė kėtkam piningū, vo ė kor kėtor geriau baišmuoksi tuokė amata, ne kāp pūsdams kalvie dumplės, ostaunė būdams šalėp žaizdra ė toriedams tuoki muokītuoji.

Dėrbdams kalvie ons segė arklius, kapėna ė aštrėna arklėniu plūgu nuoragus, partraukėniejė iš naujė sosėtraukosėms ė pardžiūvosėms ratams lonkus, tvėrtėna ratu stabolės. Dėrba vėskou, kuo tik ožėdamė i kalvė liuob paprašīs klėjentā. Ka tas darbs ė nebova dėdlė iduomos, ka liuob ė baisė išvargins, Sėmuons vėn kėlnuojė kūji, kalė gelži, pūtė dumplės ė jau gerā žėnuojė, kāp vėskou tou darīs sava kalvie. Par tus metus ons pats unt savės isėtėkėna, ka tas amats ėr ne tik sunkos, bet ė pelnings.

Ka pas ūkininka sotarta laika atėdėrba, kėšenie toriejė šėik tėik pininga ė jau bova išmuokės gīvenėmou tēp rėkalinga kalvīstės amata. Atsėsveikindams šeimininks anam kėitā paspaudė ronka ė pasakė:

– Tuoki kalvi kāp tamista gailo išlėstė iš sava kalvės, bet ka statās sava, nieka nebėpadarīs. Lai tau padėd Aukštiausis, lai nikumet nenosėsok žmuonis...

Parėjės nomėi Sėmuons kiauruoms dėinuoms ilinda i sava jau so stuogo ė so sėinuoms bovosi pastata. Greitā tən jau bova išmūrīta žaizdravėitė, ėvests metalinis trūbielis, par koriou toriejė šniuokštė so dumpliams potams uors. Betrūka tik dumpliu, onglėis ė atėjusiu darba ožsakītė žmuoniū.

Svarbiausė dabā bova dumplės. Ongliū pas žīdieli galiejė gautė bikumet, tik toriek kėšenie lita. Dumpliu šuonams sojungtė nu tieva bova gavės do seno avėkailio, tad dabā rūpėnuos, kāp anus išminkštintė ė sandarė prikalėnietė pri paplatintas dumpliu apatėnės ė vėršotėnės lėntuos. Uora oždarīma klapanā pavīka gerā padarītė, dabā batrūka tik dailė sokėrptė ė sandarė prikaltė avėkaili... Par kelės dėinas tas darbs bova pabėngts. Atsėrada ė onglis, tad Sėmuons, nieka neblaukės, i kalvės krikštīnas pasėvadėna nomėškius ė artėmesnius sosiedus.

– Atsėnėškėt, kou torėt taisuoma, pėrma katra

(Nukelta i 46 p.)

kaldams vēskou tamistuoms padarīšio veltou... – apšēskelbē Sēmuons.

Sotarta dēina iš pat rīta soējē būrielis žmuoniū, atsēnešē anēi ē šiuokiū tuokiū darbieliu. Vēsks ējē gerā. Ka pabēngē darba, Sēmuons, nenubraukēs nu kaktuos ni prakaita, papiemē so repliems gelžēis gabala ē tēik bepūsams dumpliems anou ikaitēna, ka ikaitēs metals pasēdarē balts ē pats pradiejē degtē, net baltas kēbirkštis jiemē liektē i šuonus.

– Va, matuot, ka dumplēs pot gerā ē kalvis ī kāp reikint – muok virintē gelži. Je kumet beprirēks, nesokēt pro šali, galēt anou pasētēkietē, vēskou tamsuoms padarīs kāp priklausa...

Po tū žuodiu Sēmuons ištraukē kepala skaniuos nomēnēs dounas, gabala gerā išrūkītu lašēniū ē dēdēlē botelka nomēnēs. So vēsās pasēlinkiejē, skanē ožkonda ē tēp atrpuovējē kalvēs krikštīnas.

Tou vakara kor tik Sēmuons ējē nējē, akies vēn ruodies dailē besēkēlnoojētēs pēlko avēkailio apkaltas dumplēs ē žaizdrē parkaitusi, bekēbērkštīoujēnti gelžēs... Po šērdi sokuos maluonē jausmā.

Nuorintās Sēmuonou dabā ē dēdlē rūpiejē kalvēs rēkalā, bet ne mažiau i savi traukē ē anuo patēis gīvenēma verpets. Nebnuoriejē bebūtē pas tievus, jautē, ka dabā jau pats gal oždērbtē piningū ē īr atējēs laiks soktē sava gorba.

Lēpdams i gīvenēma kalna bova notarēs tēis vēino kalvē nesostuotē. Korī laika pasēdarbavēs kalvie ē sosēdiejēs biški pininga, ons planava statītēis viejē malūna. Žemaitējēs laukus gairēn ē gairēn vakarū viejē, vo diel kuo anēi negalietom soktē Sēmuona malūna? Vo je ons soksēs, tā, vadēnas, nerēks pērkētē nikuokē žibala a bēnzina, galiesi ē grūda maltē, ē skēidas druožtē, ē miedi tekintē, išpjautas lēntas ablioutē... Je būs ikinkīts i darba vies, žmuogou ons galies padietē daug kamē. „Vo dar daugiau, – mēslējē Sēmuons, – būsi ne tik kiaurā ožsējiemēs, bet ē rēkalings žmuonēms“. Tuoki tatā bova gēlēi Sēmuona šērdie apmesta tuolēmesnem audēmou anuo gīvenēma joustā. Je pri tuo pridietomem nagingas anou ronkas, tā neabejuodamē galietomem pridortē, ka ons bova ne tik sopratings vaikis, bet ē gerā nomatē, kou ē kāp rēk soktē, ka anuo planā vērstom tēkruovē.

Sēmuonou bova ne tik vēina Agnē, bet bova ē kētū mergātiu. Beslūžīdams nedielēs dēinuoms liuob būtē neožimt, tad toriejē laika noētē ē i tuo lēmesnēs suodas, toriejē ne vēina gerā pažīstama

drauga, ne so vēino panelē, pasmailēnēs lēižovi, īr aprokavēs vēsuokius jaunū žmuoniū rēkalus.

Sēmuona muotina diejē viltis i Tūbēnū doktēri Petrē, katra gīvena Vabaliūs. Anuos tievā i palēkēma doktērei būtom irašē dešimti aktaru žemēs. Tad Sēmuona mama, ka tik jau būs pruoga, liuob aple tou so Sēmuono parokous ē vēn paragins anou:

– No kuo tau kēta berēk, a negerā torietomi... Mergātē sosētēmpusi, baguota, tievā palēikt ūki... Nebēpaleisk anuos ni iš pieduos... Biednam vaikiou a kuo kēta berēk? Ka tuoks rēibos kousnis lend i patē borna, a to galietumi spjautē ont anuo ē vestē i truoba tou biednelē Agnē? Mona pruoto, nier kuo kiaurā pas anou liektē ē, kap katēnou veizont i lašēnius, laižītēis... Kou to, apsēžanējēs so tuokē jauno, plēko mergo, darīsi, kāp to, nieka po ronko sava netoriedams, pradiesi gīventē?..

Bet a idies kas ožsēspīrosem avēnou pruota, a paklausīs, kou anam saka sena ē ēlga gīvenēma noējusi muotina? Nikumet, ka ē vēsks aiškiū aišķiausē būtom. Anam tēi dalikā atruodē vēsā kētēp, vēsā ne iš tuos posēs, kap muotina rokava ē piešē.

– Mama, to monēs neversk ē tuo vēituo nieka nepatarēniek. Aš i tou tava Tūbēnū Petrē negalio ni paveizietē. Nenuorio anuos ē nikumet so anou nesēžanīšio. Ka jau aš pats i kou nuors isēveiziesio, ka kuri nuors mon patem patēks, tik so tou tegīvensio...

Muotina, matīdama, ka iš anuos rokundas nieks neišēt, Sēmuonou daugiau nieka nebsakē, tik patraukē petēs, palingava iš nosēmēnēma galvo ē pamēslējē: „Vākali, vākali, ka tau trūkst pruota, muotinas sakīms anuo nepadaugins ē nieka nebēpadiēs... Atēs laiks, ka ē pats vēskou soprasi, bet vēskas jau būs po laika“. Tik tēik nosēmēnusi ē bepasakē:

– Ka jau tēp, darīk, vākali, kāp nuori, kāp tava pruoto išēt, bet vēs tēik neblaukēs darīk. Juk matā, ka aš pasenau, ni tuo drabužē duorā nebišskalbo, ni kou. Grētā ni vērala nebišvērsio. Jau rēk, ka mumis patius petēs kas parēmtom...

Sēmuonou tuo nereikiejē ni sakītē, ons vēskou sava akims matē. Diel tuo pasēstatē kalvē ē jau tor sosēpērkēs bemaž vēsa medžega malūnou. Žēnuomās, tam reikiejē nemažū piningū, bet Sēmuons muokiejē ožsēdērbtē ē ba rēkala piningū nelaidē. Vo žīdelē, matīdamē jauna, duora ē naginga vīra, ka jau atēs kuo pērkētē, nemažā liuob doutē ē ont borgā.

Vo šalėp būsėma malūna, jau pastatėtas kalvės ė senū tievū par vėsas dėinas kăp kuoks iš kažkor atsėradės ikėros velnātis Sėmuonou prėš akis vėn liuob pasėruodītė ė patrauklė akimis pamerktė besėjoukous ė maluonos Agnės veidielis. Daugiausė Sėmuonou iš vėsū kalvės pašaliū, iš statuoma malūna nikou nekaltuos lėntuos a kuokė rousta liuob žėdro ognelė žėborioutė gīvā jodontės Agnės akis. Tā nosėlėd, tā jausmingā i vėršo pakėlst pluonė ė lėnktė anuos ontakė, vo iš patiū akiū pradiės ėtė tuoki karšta ė vėliuojinti jiega, ka Sėmuons apkaitės liuob sostuos ė nebgalies pakeltė ni ronkuos laikuoma kūjė... Po kuriuo laika, išmetės iš galvuos tou gīvā ė šalėp dūkstonti velnāti, Sėmuons viel kėbs i darba, bet valondelė, kėta ė jau, veiziek, tas velnātis viel būs bestuovis ė bevartous keistā švėitontės akis. Ė je tik Sėmuons nesojims kėitiau savės i nagus, veiziek, būs so tou mergātė ė ruoda bevedous, bepasakuojis anā aple sava malūna ė gīvenėma rėkalus. Vo kartās Sėmuonou būs ė dā keistiau – tėp liguo atruodīs, ka ana stuov vėsā šalėp, liguo vėso kūno būtom prisėglaudusi pri šuona ė liguo ožoustomi anuos plaukū ė drabužiū maluoni ė Sėmuonou jau ėprasta mergātės kvapa. Anam jau ne vėina karta i galva bova atėjusi mėsłės, ka rėk paskobietė, ka so Agnė gal kas nuorintās atsėtėktė, kas nuorintās gal anou pavėliuotė, nosėvestė, ė tumet ons palėks vėns pats.

Vėina šėlta nedielės vakara, ka jaunūs ė jau pražėdosiūs karklėnūs pasiotosė čiolbiejė lakšingalas, paopė takelio anodo po šuokiū ėjė nomėi. Sėmuons bova apsėkabėnės ronko Agnės pluona ė lonksti lėimėni. Šin karta anam vėsā ne lakštingalas ė ne pėivas ožkluojusi rasa rūpiejė. Ons vėn taisies Agnė pasakītė us lėmtingus ė daug kou žadontius, pareigas oždedontius žuodius, bet nikăp tam negaliejė pasėrītė. Klausies tuo naktėniu paukštiū čiauškėjėma, pasakuojė aple sava kalvė, aple malūnou nopėrktas medžegas, aple senus ė maž kou begalėntius sava tievus... Ons nuoriejė išprontavuotė Agnė, a anā nepakėriejė kiaurus švėntadėinė vakarus doutės pu tus šuokius, trintėis po tas postomsės daržėnės, metu metās slūžitė pas gaspaduorius ė nieka negalvuotė aple ateiti. Bet Sėmuonou, ka ons ė nuoriejė vėskou tou išsėaiškintė, vės nikăp nepavėka tū kalbū, kap kuokė plėinėnė gelžė, ožlėnktė lig gala ė iš anū ištrauktė kuokiū nuors Agnės pažadū. „No, tuokiūs dalikūs so patio velnio eso nevėkės... Ka muni, kamė

šimts perkūnu parauto...“ – pėka ont savėi, bet tū svarbiū rėkalū so Agnė šin vakara nepajodėna ni par plauka. Vo šalėp anuo ėtonti mergātė, liguo nojausdama anuo nuorus, vėina karta jiēmė ė paklausė:

– No, Sėmuonā, a to mėsliji, ka jau ėr atėjės laiks mon žanītėis? A to nesopronti, ka aš tebeso pėimėnės omžiaus ė mon dā rėk siostė, kap žmuonis ka saka, atsėsiostė lig valė. Apsėžanītė ė pri vāka ožpakalė prisėbūtė dā spiesio ė spiesio...

Ka jau pasėtaikė tuoki netėkieta pruoga, Sėmuons vadieliu iš sava ronku nutarė nebėpalėstė ė tujau pat patvėrtėna sava ketėnėmus:

– Je to rimtā nu monės atsėsaka, – ožvažiava, kuo ne vėrpiedams iš baimės ė iš tuokė netėkieta atsakėma, – aš tujau pat ėiškuosious kėtuos... Je to nėsi, atrasious kėta, bet nesėžanėjės jau nebėbūsio... Pas tievus gīventė mon ė nekas. Mon jau rėk sava šėimininkės, sava oždiejėma. Jau ė kalvė ė kuožnā dėinā cėnta obagautėis mon nebrėk, pragīvenėmou galio ožsėdėrbtė, vo ka pasėstatīsio malūna, būs dā geriau...

– Sėmuonā, – pasakė trumpā pričiopta Agnė, – toriek pruota... Rėk dā pasėlinksmintė, tebiei pati jaunītė, pats kraujė karštoms... Juk mon dā nie ni dvėdėšimtėis, aš sava ūkie dā ni tvarkītėis nemuokietiuo. Dā biški rėk palauktė, rėk sostėrbtė... Juk nieks nedeg, nieks nemėršt...

Bet Sėmuons, kăp tuoliau betarnaudama pamatė Agnė, tvėrtā laikies sava ė nesėtraukė. Kor bovės, kor nebovės ons vėn bova šalėp, traukė pri savės artėn, nebėprilėda nieka kėta pri anuos beprietė, rokava ė vėliuojė geroujo, vėn nedevė ramībės. Pasėruodė, ka ons ėr ne ont jouka ožsėspirės – kou jau somėsłėjės, tor ligi gala padarītė, poskelie jau nebsostuo. Ė ana, jau nebsoprasī, a diel tuo dėdėlė spaudėma ė ragėnėma, a sava nuoro pradiejė so sava tievās aple tus žanatvės rėkalus vestė ruoda pati:

– No, kažė a mon tuokė jaunā jau žanītėis, a dā palauktė?

– Vākali, – saka mama, – ons tor gerus nagus, ons gal ėtė pas žmuonis meistravuodams, tor sava kalvė. No, vo kuo geresnė to besolauksi? Je tik tau ons patink, neatsėmesk. Juk ė pas tus ūkininkus nier lėngvā. Vo ėe jau vėskou toriesi sava ė jau tau nebrėks niekor bepuldėnietė...

Tievalis, klausies patiuos ė tik linktiuojė galvo, so vėskou sotėka, nebėpridiejė ni vėina žuodė.

(Nukelta i 48 p.)

Ē anei sava būrelie norokava, ka Agnē jau ir atējās laiks žanītēis ē ka Sēmuona nerēk atstumtē.

– Mama, – vuos neašaruodama pasakē Agnē, – aš tēik dā nuoriejau pabūtē jauna, dā tēik šerdi trauk tuos išeigas, vo če jau vēsks pasēbēngs, jau tik pri vākū ē pri pečiaus... Nikāp negaliesio pri tuo priprastē.

– A biški vieliau, a onkstiau – vēs tēik būs tas pats. Je tik žmuogos patink, ir pruoga ē žanikēs... Apsēžanējos vēsks pasēkeis, atruodīs kētēp... Tau nebrēks ni tū šuokiu, ni tū vakarušku, ni kuo kētkuo.

Pērms malūns

Tou laiko, ka jau sotarē so Agnē žanītēis, Sēmuons bova dēdliausē ožsējiemēs. Ka ē rūpiejē dā šuokē, mergātēs, bet dabā dā daugiau rūpiejē dēdiesis darbs, būsēms šeimuos gīvenēms ē galēmībēs padietē pagrindus suotesnem gīvenēmou. Ons dabā vēsa laika dērba pri statību – kielē i vēršo netuolēi truobuos ont kalnelio būsēma viejē malūna. Tēn bedērbdam liuob pralēs ne tik ēlgas dēinas, bet ē ne vēina vakara, vo kartās, ožsēdegēs lēmpa, brauks prakaita ē naktē stuojos. Sēmuonou statont tou malūna, reikiejē po kelis kartus apgalvuotē, kāp kou tuoliau darīs. Če bova kētēp, nego statont kuokē medēnē truoba. Dērbont anuo mintis liuob tēik isēgrēiš i kuožna ikalama vini, i dedama atspara, sotvērtēnama, štēnderiu sojungēma kompa, ka dēina liuob pralieks ligo kelēs mēnotas. Aple pēitus ē aple gamtinius rēkalus nebier kuo ē barokoutē. Tonkē vēn anam atruodīs, ka Dievs žmuogo padērba lig gala vēskuo neapmēslējēs. Je būtom rimtiau ožsējiemēs, a tatā dabā anam rēktom tēik tonkē, ka ē trum-pam, biegtē laukuonās iš sava statuoma malūna...

Ons jau tvērtā sosētarē so sosiedo diel žemēs – ka ē ož nederlingas žemēs luopielī, bovusi ont kalnelē, anam prižadiejē be ožmuokesnē maltē grūdus.

Ka Sēmuons jau vargās negalās padiejē malūnou pamuranka, sosēdiejē keliū aukštu štēnderius ē itaisē i vēsas posēs besēsokēniejontē malūna vēršūnē, šuonus apkluojē so medē skēiduoms, dā vēina karta apveiziejē ē ivertēna skersās balkēs sotvērtinta kar-kasa iš vēdaus. Aiškē maties, ka daug kas jau ir padērbts. Toukart Sēmuons jau pats pavierējē, ka anuo malūns tēkrā būs ē ka ons, netoriedams ni naptuos, ni žibala, ni biegotē ondēns, vēs tēik galies malūna soktē ē oždērbtē pininga. Ē nu tū gražiū mintiū ons nebgaliejē betvertēis sava kailie ē nesēgailiejē, ka vē-

sas sava jiegas ē oždērbtus pinigus atēdevē statībā.

Sēmuons bova galvuots vaiks. Aplinkēnē žmuonis, veiziedamē i vēršo kēlstonti anuo malūna, tik dīvējuos ē kraipē galvas:

– Tik paveiziek, kou tas Žalēmoks somēslējē...

– Nepiests vaiks, ne viejē anam galvuo laksta...

– Ē mums būs gerā, nebrēks bedardietē dešimtis kēluometru, malsemuos če pat... – džiaugies sosiedā.

– A to galletomi nospietē, kas korem žmuogou gīvenēmē ir paskērtā. Juk vaiks nē kuokiū muokslu ī ējēs, nē kuo, vo, veiziek, stata dā geriau ož muokītus...

Veiziesēs ēdamē pro šali suoduos žmuonis ē ro-kous tarposavie. Ne vēns liuob ožēs ē i vēdo. Kāp to nepaveiziesi, kou kiauras dēinas kal ē abliou tas Sēmuons, kāp to nepasēruodavuosi so tuokio mondrio žmuogo?

– Tava statība jau iš tuola matuos, rēk paveizietē, kou to če kiauras dēinas dērbi... – saka iējēs tuolēmiesnis sosieds Mažrēms.

– Tor matītēis, – ne be pasēdēdžiavēma, isēkuorēs i patē malūna papastuogē atsēlēip Sēmuons.

– Al' vēdou kuoks aukštis, ka tamistas ni matītēis nier... – kraipuos žmuogos, atvertēs i vēršo galva.

– Je žems būs, viejē nepagaus...

– Tas teisībē. A grētā žadi bēngtē? Vēsē laukam nesolaukam.

– Skobo, bet žmuogos tik dvē ronkas tetor ē vēina galva, vo sunkiū darbū begalēs. Nežēnau, kāp rēks pastatītē ē itvirtintē gelžēnē aši, pakeltē malūna sparnus...

– Pavadinink kuokē pavakarē i talka, nebējuok, padiesem. Juk ne kam, vo mums patēms būs geriau, ka malūns pradies veiktē...

Kuožnos darbs malūna vēdou Sēmuonou bova dēdliausis iššūkis ē galvuosūkis, vuo kuožna ikalta vēnēs – ne tik išlētē piningā, bet ē klausēms be aiškē atsakīma. Nebova nikuokiū briežēniū, tik sogalvuojē, tujau pat ē dērba, kalē skilē, grēizē, statē roustus. Ka neiššētrauktom išskuobts ileidēms, tvērtēna anou stuoro skersēnē vēnē, gelžēnio kampainio.

– Sēmuonā, isēdiek i galva, – atsēmēn kalvie gautas pamuokas, – gelžēs vēsor tor tēp pritēktē, ka nelīstom žmuogou i akis. Anuo netor būtē daug, bet je jau ir, tā tor pridoutē tvērtoma ē gražoma. Ētontem pro šali nikumet netor krēstē i aki, negal kabēnietēis. Je tēp pavīks, tā jau gerā būsi gelži so medio apžanindēnēs.

Vėina dėina Sėmuons aiškė pamatė, ka malūna statībuoms ožbėngtė pritrūks kuokiū pėnkiū šimtū litu. „Nemažė piningā, ont kelio nerasi“, – pamėslėjė ė, ka ė sunkė šėrdė, nutarė darbus malūnė notrauktė ė kelis mienesius viel ėtė pasėdarbountė pas žmuonis. Apropokava sava sunkius pininginius rėkalus ė so Agnė:

– A to negalietumi kol kas biški muni parėmtė? Juk nėsi vėsā be lita...

– Vėina kėta lita torio. A daug tau trūkst?

– Kuokiū pėnkiū šimtū...

– Tėik nebūs. Je sograibīsio kuokius do. Bet mon rėk pasėrokoutė so tievās...

Pasėrokava, davė, bet Sėmuons vės tėik toriejė ėtė meistravuotė pas žmuonis. Ons muokiejė dėrbtė tinkuoriaus, staliaus ė vėsuokius kėtuokius darbus. Muokiejė ne tiktā pjautė, ablioutė ė špuntoutė lėntas, bet ė dietė truobā grindis, lobs, longus, istatītė doris, mūrītė pečius, tad daug kas anou somdė.

Židelė miestalie ož darba liuob neprastā muokies. Sėmuons ė patraukė pas anus. Dā geriau bova, ka Sėmuons nu anū piningū nejiemė, vuo liuob atsėskaitīs malūna statibā rėkalinguoms medžeguoms. Židelė bova patėnkintė tuokio „gišėpto“ ė Sėmuona neskriaudė, liuob nemažā pridies ė magaričiu. Po puoras mienesiu Sėmuons viel grīža pri sava malūna. Viel dėrba kiauras dėinas ė vakarus.

Sosėkvėitės i talka sosiedus pastatė ėlga gelžėnė aši. Neskobiedamė, parėšė stuorās šniūras karto pakielė dėdliausiu sparnū karkasa. Dabā bereikiejė sparnus paplatintė ė apsegtė lėnteliems, ka viejė so dėdesnė silo pradietom anus gintė aplink aši. Reikiejė dā ont teisė i vėršo ėtontės gelžėnės ašėis galās pritaisītė strėcius ė gerā pritvirtintė, ka anėi nedraskītomės i šuonus, neklėbietom ė galietom soktė ne tik gėrnas, bet ė kėtas mašinas. Džiaugies Sėmuons nu vėina židelė gavės gera šrioutėnīčė, i katrou apatiuo atsėriemusi ėlguojė ašės laikies stėprė ė galiejė lėngvā soktėis. Ont ašėis galo pritaisīts dėdlis strėcios varė mažiesni ė, sodvejints so kėto dėdesnio, jau galiejė grėtā soktė malūna gėrnas, katruos nebova tuokės dėdėlės kap kėtūs tėkrūs malūnūs, bet jau ė nemažas, jau so ronkuoms tuokiū nebūtumi pasokės. „Kāp ė būs, kāp ė būs, ka papūtos viejou, vėks pradies brazdietė, gėrgždietė ė soktėis?“ – ėtont pri abongū Sėmuonou ramībės nedavė tuokės ė vėsuokės kėtuokės mintīs.

A tad ne štoka ėr kaima vaikiou pastatītė tuoki aukšta pastata, anuo vėdou sojungtė daugībė atramū ė ašiū, koriuos būtom ligo gīvas ė, pūsteliejės viejou, kap kuoks gėmės vāks pradietom mataruotė ronkuoms, jodietė ė soktėis?.. Vāka augėn Dėivalė ronka ė tad ne vėsumet truopnė tešėt, vo ė vėks ė statīts iš akėis, be kuokiū puopieriu ė apskaičiavėmu. Je vies tepūstom tik iš vėinuos posės, būtom lėngviau, bet skėiduoms kluota malūna keporė, kāp ė žmuogaus, tories sokėnietėis aplinkou ė atlaikėtė viejė spaudėma iš vėsū posiu. Sėmuons vėskou tou poikiausė soprata, bet stėpriasės atsparas vėstėik diejė priš vakarū viejus. „Vakaris, mums, žemaitems, vėsumet būn dėdliausis ė ons dabā tories būtė mona pagelbėninks, dėdliausis mona draugs“, – rokavuos Sėmuons pats so savėm ė vėn kalė ė stėprėna štėnderius. Ons sava malūna taisė ė stėprėna, ligo kuoki medio kveponti bėtiū kuori. Laipiuojė sėinuoms ė vėskou smolkė tėkrėna, pamušėnietė so kėrpėntė, tompė. tėkrėna so ronkuoms. Ė tēp nu pat pamurankas lig pat vėršaus, kor jau ė nakti beliuob matītėis tik jouds sparnū krīžios.

Sėmuons nomanė, ka rėktom ont puopierė paskaičioutė ė štėnderiu, ė balkiu stuoroma, ė anū soromstīma ė sostėprėnėma, bet ons nežėnuojė nē kāp tou padarītė, nē kāp nostatītė i sparnus ė pasta-ta potontė viejė jiega. Ons žėnuojė, ka būn ė tuokiū dėinū, ka priš vakarū vieji ė žmuogos vuos begal nostuovietė, vo ė juk ėr aukšts pastats ė dā aukštiau pakėlė jodou sparnā. Pavuoju ė baimės Sėmuonou bova daug, bet ons pasėtėkiejė sava vīrėško pruoto ė sava, kāp anam atruodė, gerā matontė akė, tou, kou bova isėdiemiejės apveiziedams kėtus malūnus.

Nuoriejė Sėmuons, ka priš parėtont Agnė pas anou gīventė, malūns jau būtom pradijės maltė grūdus ė ka būtom jau so tou malūno oždėrbtė pėrmėijė piningā. „Toukart ana tėkrā pamatis, ka aš ne iš kelma spėrts ė galio oždėrbtė biški daugiau ož kėtus“, – ons vės liuob pamislīs.

Ka jau stuoruoms stuogskėidiems apkalė i susokta forma sogrėižtus sparnus, dā apveiziejė, kāp anėi laikuos potont iš šuona stėpresnem viejou. Iš šuona veizont atruodė, ka nier nikuokiū pagriešnastiu, nikuokiū dėdliesniu klaidū. Ė stėprem viejou potont pastata sėinas nevėrpiejė, nelinka ė netraškiejė gerā sotvirtintė štėnderė. Nieka vies negaliejė

(Nukelta i 50 p.)

padarītē ni sparnams, nuors anėi, potont viejou šėik tėik ē linkčiuojė. „Bet kėtēp ē būtē negal, juk anėi tories soktėis, tories sava jiega pardoutė ašē ē gėrnuoms.“ – liuob sau sakītē Sėmuons.

Malūna, kap ē paukšti, maitēn ē gelbie sparnā. Tou Sėmuons soprata vėsumet, bet gerā ē tėkslė at-sakītē i tou klausėma negaliejė. „Je sparnā būs par mėnkė, – svarstė Sėmuons, – anėi nebėjuos dėdliūju vieju, nikumet nenolūš, bet ē nesoksės, ka pūs sėlpniesnis vies. Je būs platē ē gerā gaudīs mėnka viejieli, dėdiesnis vies anus grėtā vėn gal solamintė.“ Tad ē padėrba Sėmuons tuokius sparnus, ka anėi gerā lakintom malūna potont ē nedėdlem viejou, vo je pūs smarkė viejė, ons toukart pasoks sparnus i šuona ē nebmals. „Metūs, dėdlė viejoutu dėinū nie daug, vo mon rėk, ka malūns soktomės vėsa laika, potont bi kokem viejou,“ – kartuos ē kartuos ons sau tou minti.

No, ē vėina dėina, ka pūtē miernings vies, Sėmuons, niekam nieka nesakės, ožsėvertē ont petiū maišieli grūdū ē atsėnešē anou i malūna. Paveiziejė, a oždara i grūdū bėrstiklė ē sopilė grūdus i leikuos pavidala kašė. Po tuo malūna keporē so vėsās sparnās po biški pradiejė soktē priš vieji. Toukart, ka daug netrıntomės, sokielė gėrnas ē, išėjės pro doris, nu gelžėnė kablė atkabėna sparnus. Anėi iš lieta, liguo nenuriedamė, bet vės tėik pradiejė soktėis. Bet jau dā ne tėik, ka jau galietumi jimtē ē pradietē maltė.

Ka jau vėskis jodiejė, Sėmuons šuokuos apėtē ē apveizietē bejodontē malūna aši, apatėnius ē vėršotėnius strėcius, besėsokontē vėršotėnė gėrna, kuri dailē ē ritmingā jodėna pakol kas dā oždara grūdū barstiklė. Nieks nekaita, nelūža, tik vėdou aiškiau gėrdiejuos, ka brazd ē ūž akmėnėnės gėrnas...

Toukart Sėmuons malūna sparnus dā daugiau pasoka priš vieji, solėda artiau gėrnu bovusius akmėnis ē atėdarē grūdū barstiklė. Kėrpiouto sruovelė grūdā pradiejė bėrtē i besėsokontiū vėršotiniū gėrnu vėdorie padarīta skilė. Gėrnas tū bėrstontiū grūdū, gal sakītē, ni jostē nepajota, tuoliau sokuos ligē ē dailė. Toukart Sėmuons nobiega i malūna apatē ē i pakabinta maiša ikėša ronka. Pajota, ka i saujė bėrst lėngvė ē šėltė mėlta. Ištraukės ronka veiziejuos i baltās mėltais apėjusi delna ē negaliejė sava akim pavierītē, ka vėskis tas dedas anuo patėis ar trumpa laika pastatītamē malūnė. „Dabā eso tėkros vīrs. Skersou kelė nieka nebier ē jau galio droušē i nomus vestėis sava Agnelė“, – vuos ne garso sau ištarē vaikis.

Sėmuons nostebėn Agnė

Ka jau Agnė parsėkraustē gīventē pas Sėmuona, anodo bova laimingė, kap ē vėsė kėtē kou tik apsėžanėjė vėns kėta mīlou jaunėč žmuonis. Kor ēs, nės, kou dėrbs, nedėrbs, vėns ba ontra negaliejė. Reikiejė vėns kėtam pasėpasakuotē vėsas sava mintės, aprokoutē rītuo dėinuos darbus, pasėveizietē vėns ontram i akis, isėtikintē, a tėkrā truobuo a kamė kėtur tebie mīlėms žmuogos, lig suotē pasėdžiaugtē vėinam ontro, apsėkabintē, tonkē vėn, žėnuomās, nē ont jouka, ē pasėbočiuotē...

„Ė kas čē so monēm īr, – liuob klaustē pats savės Sėmuons, – ka tēp pri kuožna niekniekē rėk mon tuos Agnės? Liguo lig šiuol negaliejau ba anuos gīventē, ne vėns kalvė, malūna statiau...“

Dabā, ka jau šalėp malūna Sėmuons somėslėjė pasėstatītē meistarnē ē isėtaišītē ablerka so zeimario, tujau pat atsėtėmpē i malūna Agnė:

– Va, šiuo vėituo pjausio lėntas ē ož karta, ka žmuogos paprašīs, abliousio. Nerėks tompītē anam tas tėntas do karto. Būs lėngviau ē grėčiau.

– Gerā, jau gerā, – saka pati, bet ne tėik saka, kėik džiaugas sava nenoėlstontio vīro ē anuo stuoruoniems, – bet kėik i tou rėks sokėštē pininga?..

– Po biški oždėrbsiau. Sokas malūns, ont dounā nokrimt iš kalvės, vo je rėks, dā išėsio pasėdarboutē ē ont dėinū. Nepražūsiau. Ka jau sosėtvarkīsio, tas išlaidas grėtā vėn atsėjimsio.

– Tėp, tā tēp, bet ont ronkas juk nieka gera dā netoriau. Ontā rėktom truobuo ē duoresnės luovas, ē apalė stala, ē bėnt trijų krasiu. Atėjos žmuogou nier ont kuo anuo ni pasvadintē, ni patem atsėsiestē...

– Tou tā padėrbsio pėrmiausē. Ka tik stuosės zeimaris ē ablerka. Nopėrksiau biški medžėguos, laka ē vėskis būs ne tik padėrbts, bet ē nodažīts. Atruodīs kap iš pabrėka a dā geriau...

Trūka dā meistarnē ē lėntū, bet tēi dalikā, ligėnont so gelžėnio ablerkas vuolo, zeimarē pjūklo ē šriotėnīčiuoms, bova pėgesnė. Vėskam reikiejė pininga, tad Sėmuons sokuos kap besogėbiedams, neišlėsdams ni vėina atėjosē i kalvė žmuogaus, vėsėms kou nuors padėrbdams. Litā, ka ē pu biški, bet vėn bėra i kėšenė. Jau ē aplinkėniu kaimū ūkininkā žėnuojė, ka pas Sėmuona gal nebrongē sosėmaldintē dounā grūdus, pasėsegtē arkli, pasėdėrbintē iš gelžėis kuokė bolvakasē mėntelė, kabli a kou kėtkou. Ė ni vėns sosieds nesoka pro šali, nējė darbū ožsakītē pas kėtus.

Dėrbont malūnė bova vėina dėdlie bieda – ne vėsomet teliuob pūs gers vies. Būs ramės, jau pėl-nuos ramībės dėinas, vo ka po tuo jau pakėls kuoks viesols, tã, veiziek, ė medė linkst pri žemės. Tuokiū vieju Sėmuons vėsomet bėjuojė. „Iš anū, kap iš kuokiū patvaiskiu ė nesorokoujėmu žmuoniū nier mon nikuokiuos nauduos. Je tik biški apsėrėktiūo ė dou-tiuo tuokem viejou soktė ė lakintė malūna sparnus, tã ons gal tēp pasoktė, ka anėi notrūks nu ašėis ė atsėdors tuolėmiausė sosieda dėrvas vėdorie, par vėina mėnota būsī prašvėlpės ne tik gera sava varda, bet ė vėsa oždarbi...“ Ons tuo vėituo bova atsargos ė malūna sparnã par dėdliūsius viejus stuoviejė pasoktė šuono, storo kablio prikabintė pri pastata, ka vies negalietom anū sojimtė i sava kliebi, švėlpdams liektom pro šali. Smarkė viejė bova bjauresnė ož ramės dėinas. Anam liuob patėktė viejė, panašė ne i vėituo nebnostuovinti ė iš pasiotėma trīponti erzė-la, vo i rami darbini arkli, koris dailė ėt sava vago ė par vėsa dėina trauk sunki plūga. Tuokiū gerū dėinū ė vieju daug nebova. „Tik ka nebūtom kuokiū netėkietomu, ka vėn mon padietom Dėiva Apvaizda...“ – tilė liuob melstėis Sėmuons ė ta malda anam liuob soteiktė daugiau pasėtėkiejėma.

Vėskam vės dã trūka pininga, tad Sėmuons, at-sėtraukės nu sava darbū, liuob išėtė meistrautė pas miesta žmuonis. Ka vėina karta po puoras mienėsiu Sėmuons jau ne toštium ronkuom sogrīža i nomus, pradiejė statītė prīstata meistarnė. Tumet pas anou viel ožėjė sosiedã jiemė iduomautėsi, vo kou ons dã ė dã ė somėslėjės:

– No, kuoki perkūna, tamista, ėe dã besogal-vuojė, bėn ontra malūna pradiejė statītė? A tad tau nebožtenk vėina?

– Nebožtenk, – atsėlėip jau ožsėlėpės ont kluojėma stuoga Sėmuons, – maž grūdū tevezat. Ka pastatīsio ontra, rasintã daugiau pradiesėt vežtė...

– Ėe jau tamista mums i akis mėgla puti, negal tēp būtė, – atvertės galva ė ėiškuodams akimis Sėmuona, dīvuojės apatiuo atsėstuojės žmuogos.

– Tuoki ta ė mėgla, statau meistarnė. Būs zeimaris, ablerka, skėidarka – padiesio gerėms žmuonėms statītė truobas, dėrbinsio longus, doris...

– No ta pas tamista būs jau ciels pabrėks, nebrėks kaima žmuogou ni i miesta bevažioutė, ni nieka baėiškuotė. Atvažiousei pas tavi i kėima, ė nikuokė židelė, nikuokė kruomelninka nebrėks, vėks

būs ėe pat... Betrūks, musintã, tik ka atsėvežtumi ė pradietumi pardavutė droska ė sėlkė...

Sosieds išės ė jau išsineš žėnė, ka pas Sėmuona galies išsėpjaudintė roustus, nosėablioutė lėntas. „Nu tuo mon tik geriau,“ – mėslīs Sėmuons, kaldams vini i stuogskėidė ė braukdams so žmuogo ruoda.

Pasėstatės meistarnė Sėmuons tujau pat kėba i zeimarė staklės. Sosėdėrba apatėni ė vėršotėni riema, sojungė anus stuoriausės stuovãs, isprėngė rėktingas atsparas, ka jau ni sunkos ė stuors rousts negalietom tuo stala iveiktė. Toukart jiemies patė svarbiausė: i tou stala itaisītė aši, katra tėktom ė zeimariou, ė špuntuorems, ė kėtėms sokamėms ėronkems. Reikiejė šrioutinīčiuoms rėkt vo rėkt noveizietė ė ėškaltė lėzdus, iveržtė ė prisoktė anas pri oužoulėni riema. Ė vėskou tou padarītė dėdlė truopnė, ka besėsokous pjūklos neviedloutom i šuonus, ka vėks būtom riktingã solėsts ė nikamė neskīpoutomės. Šalėp tuo dar reikiejė pritruopītė ė prijungtė ablerkas vuola ė vėskou kėtkou, ka ont stala galietom lėngvã jodietė roustã, līgės, kou tik išpjautas lėntas, ablioujėmė pačvartė, štėndėrė.

Kuožnos gerã noskėlės darbs – idieta šrioutinī-čė, truopnė priveržts šriūbs, tėisė istatīts zeimarė pjūklos, dailė nodruožtas medė stakliu briauanas – Sėmuonou teikė maluoni pasėtėnkėnėma. Ka darbs padarīts, ons, dã kėik paėjės i šuona, vėskou nesko-biedams karta, kėta apveiz, tumet tou vėita parbrauk so ronko ė pasaka: „Kãp mon jau būs ė gerã...“ Džiaugies Sėmuons, ka ėe pat tor kalvė, gal pats pasėdėrbintė ė šriūba, ė kampaini, ė traukė šuonams soveržtė. „Kėik rėktom išmestė pininga, je nemuokietiuo vėskuo pasėdėrbtė pats,“ – liuob paglvyuos ons.

Nebova praėjė ni trīs mienėsė, kap ons pradiejė rėmtė prīstata, vo vėdou jau sokuos zeimaris ė ablerka, zizė pjaunams rousts, iš anuo bėra baltã geltuonas žiuogspėras, skanė kvepiejė mėška medio. Jau išpjuovė ė noabliava a pėrmuosės lėntas, ė tėi, katrėi atvežė roustus, dīvuojies, ka ligo nieka vėituo pas Sėmuona atsėrada tuokėi rėkalingė dalikã.

– Ka tik pūsto, gers vies, vėks kėtkas ėr sotvarkuoms žmuogaus ronkuoms.

– Nesakīk nesakīk, sosiedielī. Je nuori, to muni pakark, ožmušk, bet tuokė dalikã aš nikãp nesogalvuotiuo, nepadėrbtiuo ė nepastatītiuo.

(Tėsėnīs kėtūs numeriūs)